

Is er nu wel of niet een tekort aan huisartsen?

SAMENVATTING

Hoeveel huisartsen zijn er nu? Is er een tekort? Om dat in kaart te brengen is een goed kadaster nodig. **Wie doet wat, waar en hoeveel én wat mogen we dus in de toekomst verwachten.** Er is reeds enkele jaren een kadaster van huisartsen beschikbaar, maar hierop komt er al te vaak kritiek dat het niet duidelijk is op basis van welke criteria een huisarts nu precies wordt gedefinieerd.

Vandaar dat ik een parlementaire vraag stelde naar het aantal huisartsen volgens de verschillende criteria. Hieruit kan worden afgeleid dat er **15.830 zogenaamd actieve huisartsen** (kadaster en som geconventioneerde, deels geconventioneerde en niet geconventioneerde huisartsen) zijn.

Doch als er toch één consensus is dan is het dat dit getal (15.830) niet klopt. Daarom peilde ik naar andere criteria die de echte actieve huisartsen naar boven zou halen. Goed beseffende dat ik niet alle riemen heb om te roeien.

10.782 huisartsen beheren een GMD (“vaste huisarts”) en 9.834 zijn geaccrediteerd (bijgeschoold). We mogen er dus van uit gaan dat er om en bij de 10.000 huisartsen zijn in België.

Dit impliceert dat er in België ongeveer 1 huisarts per 1.000 inwoners is. In vergelijking met Nederland, waar er slechts één huisarts is per 1.874 inwoners, is dit enorm veel. Dit impliceert eveneens dat ruim 5.000 huisartsen de criteria voor praktijkondersteuning niet halen. De vraag is of deze dan echt wel actieve huisartsen zijn? Dit moet onderzocht worden. De middelen die naar de conventionering gaan, zijn namelijk niet miniem. **Er zijn namelijk 13.473 huisartsen geconventioneerde. Als er dus slechts 10.000 huisartsen zijn dan ontvangen 3.473 huisartsen een substantieel bedrag dat hen niet toe komt.** Dit moet onderzocht worden. Want beter is om al deze middelen toe te wijzen aan de effectief actieve huisartsen om die manier het huisartsen beroep nog aantrekkelijker te maken voor echte huisartsen.

Verder is **waakzaamheid** naar de toekomst toe geboden. Ook de **huisartsen vergrijzen** namelijk. Ook de **vervrouwelijking** van het beroep zal zich laten voelen. Tegelijk moet er meer aandacht uitgaan naar de **slechte spreiding van huisartsen** vandaag, want het is niet omdat er globaal voldoende huisartsen zijn, dat er geen streken zijn die met een tekort kampen. Fundamenteel moet men een **kerntakendebat** voeren, wie doet wat, waar en hoeveel: is er bijvoorbeeld ruimte voor een praktijkassistentie?

Samengevat kunnen we stellen dat het nog niet te laat is maar dat er, indien we voorbereid willen zijn op de toekomst, toch dringend nood is aan een echt goede planning. Het huidige kadaster dat reeds een paar jaar oud is, is in deze onvoldoende.

Is er nu wel of niet een tekort aan huisartsen?

TOELICHTENDE NOTA

Sinds enkele jaren is er een kadaster voor huisartsen beschikbaar. Desalniettemin, wordt met regelmaat van de klok de vraag gesteld naar hoeveel huisartsen er nu eigenlijk zijn in België. Het **huidige kadaster blijkt dus niet voldoende**. Het antwoord op de vraag “hoeveel huisartsen zijn er nu?” is genuanceerd. Op basis van een parlementaire vraag van senator Louis Ide trachten we deze vraag te beantwoorden¹.

1. Aantal huisartsen in België volgens verschillende graadmeters

Aantal huisartsen in België volgens de verschillende graadmeters							
	Actief (kadaster) (2012)	GMD (2011)	Geaccrediteerd (2012)	Geconventioneerd (2012)	Deels geconventioneerd (2012)	Niet geconventioneerd (2012)	Praktijk-ondersteuning (2011)
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	1.794,00	980,00	942,00	1.291,00	34,00	469,00	930,00
Vlaams Gewest	8.643,00	6.094,00	5.768,00	7.754,00	59,00	830,00	5.776,00
Waals Gewest	5.393,00	3.708,00	3.124,00	4.428,00	54,00	911,00	3.469,00
België	15.830,00	10.782,00	9.834,00	13.473,00	147,00	2.210,00	10.175,00

In België worden **huisartsen op verschillende wijzen gedefinieerd**. Zoals het Syndicaat van Vlaamse Huisartsen reeds aanklaagde “hanteert het riziv geen vaste regel. Als er moet gestemd worden zijn er bijna tweemaal zoveel huisartsen als eigenlijk actief. Als er moet betaald worden zijn ze dus de helft minder.” Vandaar dat het tijd werd om de **cijfers aangaande het aantal huisartsen volgens de verschillende criteria** op te vragen.

Het is soms moeilijk om te weten te komen hoeveel huisartsen er nu eigenlijk werkzaam zijn. Zo is er vaak een verschil tussen het aantal huisartsen dat er volgens het kadaster zijn; het totaal aan niet, deels of wel geconventioneerde huisartsen; het aantal huisartsen dat geaccrediteerd (door bijscholing) is; het aantal huisartsen dat een praktijkondersteuning ontvangt; het aantal dat een Globaal Medisch Dossier beheert (“vaste huisartsen”), enz.

Volgens de gegevens verkregen op vraag van senator Louis Ide aan minister Onkelinx, waren er in 2012 15.830 huisartsen actief in België². Hiervan waren er slechts 9.834 geaccrediteerd. 13.473 huisartsen waren geconventioneerd. In totaal kregen 10.175 huisartsen een praktijkondersteuning. 10.782 huisartsen beheerden een Globaal Medisch Dossier.

¹ Vraag om uitleg 5-3078 van senator Louis Ide

² Vraag om uitleg 5-3078 van senator Louis Ide

1.1. Het kadaster

Het kadaster van medische beroepen is volgens een mededeling van minister Onkelinx **sinds twee jaar volledig operationeel**³. Echter, dit kadaster roept enkel en alleen maar vragen op. Zo houdt het huidige kadaster de gegevens bij met betrekking tot de naam en voornaam, de beroepstitels en bijzondere beroepsbekwaamheden, de beroepszetel en het sociaal statuut van die gezondheidszorgbeoefenaars. De **criteria** om in het kadaster te worden opgenomen, zijn:

1. De huisarts moet **erkend** zijn. Ook huisartsen met een bijkomende beroepstitel, huisartsen die na 31 december 2007 van specialisatie zijn veranderd en huisartsen die dit combineren met gerechtelijke geneeskunde over verzekeringsgeneeskunde zijn meegeteld.
2. De huisarts moet een globaal medisch dossier bijhouden. De 'een' mag hier zelfs geschreven worden als 'één', vermits één **GMD** per jaar volstaat.
3. De huisarts moet deelnemen aan de **huisartswachtdienst**. Ook huisartsen die vrijgesteld zijn van de wachtdienst, bijvoorbeeld omwille van leeftijd of ziekte, worden beschouwd als ingeschreven in de wacht.
4. De huisarts moet een activiteitsdrempel halen van **500 patiëntencontacten per jaar**.
5. De huisarts moet **permanente vorming** volgen, waarbij accreditering wordt beschouwd als een intentie tot vorming.

Echter, deze criteria worden zeer ruim ingevuld. Zo gaf de minister bij de voorstelling van het kadaster het volgende aan: *“Voor bepaalde profielen ging men ervan uit dat ze niet moesten worden meegedeeld of niet moesten worden verantwoord alvorens in het kadaster te worden opgenomen. Een huisarts die op 31 december 2007 erkend is, beschikt over minstens één GMD in 2007, die heeft deelgenomen aan de regeling met beschikbaarheidshonoraria of die in 2008 op de wachtlijsten heeft gestaan, met minstens 500 patiëntencontacten in 2003-2007 en die op 31 december 2007 geaccrediteerd is, wordt niet meegedeeld.”*, alsook *“Om rekening te houden met bijzondere situaties werden ook andere huisartsen in aanmerking genomen. De niet in de gegevens van de Kruispuntbank opgenomen huisartsen, van wie de identiteit en het adres niet zeker zijn (vooral degenen die in het buitenland verblijven), de huisartsen met een aanvullende bijzondere beroepstitel, de huisartsen die na 31 december 2007 eventueel van specialisme zijn veranderd en degenen die hun beroepsbezigheid hebben gecombineerd met de hoedanigheid van gerechtelijk deskundige of die in de sector van verzekeringsgeneeskunde hebben gewerkt, moesten aldus in het kadaster worden opgenomen.”*

Door het hanteren van deze criteria, geeft het **kadaster** een **ruimte overschatting** weer van het aantal huisartsen dat in werkelijkheid actief is.

Zoals gezegd, zijn er anno 2012 **15.830 huisartsen actief volgens het kadaster** (1.790 in Brussel, 8.674 in Vlaanderen en 5.442 in Wallonië). Dit aantal **komt perfect overeen met de som van het aantal geconventioneerde (13.548), deels geconventioneerde (155) en niet-geconventioneerde artsen (2.203)**, maar **niet met het aantal artsen die een GMD beheren (10.782), het aantal geaccrediteerde artsen (9.834) of het aantal artsen dat een praktijkondersteuning ontvangt (10.175)**.

³ Vraag om uitleg 5-2603 van senator Louis Ide

1.2. Accreditering

Erkende huisartsen kunnen er vrijwillig voor kiezen om 'geaccrediteerd' te worden. Een geaccrediteerd huisarts is een huisarts die permanent **bijscholing** volgt teneinde een kwalitatief hoogstaande dienstverlening te garanderen. Jaarlijks moet hij een **minimum aantal opleidingen in verschillende domeinen** volgen. Toekomstig erkende of pas erkende huisartsen kunnen de aanvraag voor voorlopige accreditering indienen vanaf de dag dat de erkenning is aangevraagd en tot drie maanden na de erkenning. Gevestigde huisartsen moeten voldoen aan de volgende **criteria**:

1. De **medisch dossiers** van de patiënten bijhouden.
2. De **hoofdactiviteit als huisarts** uitoefenen.
3. Een activiteitsdrempel van ten minste **1.250 contacten** (raadplegingen, bezoeken of advies) per jaar bereiken. Dit geldt evenwel niet voor wijkgezondheidscentra. Binnen de wijkgezondheidscentra dient op een andere manier gecontroleerd te worden of de verbonden artsen daadwerkelijk praktijk voeren en 1250 contacten halen.
4. Geen herhaalde opmerkingen hebben gekregen op basis van de vaststellingen van de voor de evaluatie van de medische profielen bevoegde commissie. Die vaststellingen hebben betrekking op het voorschrijven en uitvoeren van diagnostische en therapeutische verstrekkingen volgens de door de commissie vastgestelde criteria.
5. Meewerken aan initiatieven voor het **evalueren van de kwaliteit** die worden georganiseerd door de ambtsgenoten.

De **accreditering van artsen geldt voor drie jaren**. Volgens de huidige procedure moeten artsen om de drie jaar hun aanvraag voor verlenging van accreditering herindienen. Opdat de accreditering kan worden verlengd, moet opnieuw aan de verschillende criteria voldaan worden.

Momenteel (anno 2012) zijn er **9.834 huisartsen geaccrediteerd** (839 in Brussel, 5.560 in Vlaanderen en 3.025 in Wallonië) oftewel respectievelijk 52,51%, 66,74% en 57,93% van het aantal actieve huisartsen volgens het kadaster. Het aantal geaccrediteerde artsen nam gedurende de afgelopen jaren ook stelselmatig toe, voornamelijk in Vlaanderen (met 7,75%).

Geaccrediteerde huisartsen 2008 - 2012 (volgens gewest)						
	2008	2009	2010	2011	2012	Groei (%)
Brussel	927	916	911	839	942	1,62
Vlaanderen	5.353	5.684	5.737	5.560	5.768	7,75
Wallonië	3.060	3.157	3.137	3.025	3.124	2,09
België	9.340	9.757	9.785	9.424	9.834	5,29

1.3. Conventieering

Een arts kan vrijwillig toetreden het nationaal **akkoord dat overeen wordt gekomen tussen artsen en ziekenfondsen**. Wanneer er een arts hiertoe toetreedt, is hij 'geconventioneerd'. Bij al deze huisartsen gelden **dezelfde vaste tarieven voor de patiënten**. Een arts kan zich echter ook gedeeltelijk of helemaal niet verbinden. In dat geval mag hij eigen, hogere tarieven hanteren, ook

voor terugbetaalde prestaties. Geconventioneerde artsen krijgen een **bijdrage van het Riziv**. Voor 2013 is dit een bijdrage van **4.444,05 euro**.

De conventie is geen criterium om actief huisarts te zijn. Er zijn actieve huisartsen die niet geconventioneerd zijn en **er zijn niet-actieve huisartsen die wel geconventioneerd zijn om zo de bijdrage van het Riziv te innen**, wat eigenlijk niet in de geest van de wet is.

Momenteel (anno 2012) zijn er **13.548 huisartsen geconventioneerd** (1.333 in Brussel, 7.723 in Vlaanderen en 4.492 in Wallonië), **155 deels geconventioneerd** (37 in Brussel, 61 in Vlaanderen en 57 in Wallonië) en **2.203 niet geconventioneerd** (466 in Brussel, 823 in Vlaanderen en 914 in Wallonië).

Wel-, niet- en deels geconventioneerde huisartsen (2012)			
Aantal			
Aantal	Geconventioneerd	Deels geconventioneerd	Niet geconventioneerd
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	1.333,00	37,00	466,00
Vlaams Gewest	7.723,00	61,00	823,00
Waals Gewest	4.492,00	57,00	914,00
België	13.548,00	155,00	2.203,00
Aandeel t.o.v. actieve artsen volgens het kadaster			
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	74,47%	2,07%	26,03%
Vlaams Gewest	89,04%	0,70%	9,49%
Waals Gewest	82,54%	1,05%	16,80%
België	85,18%	0,97%	13,85%

1.4. GMD

Een Globaal Medisch Dossier is een **dossier dat de arts voor zijn patiënt bijhoudt. Als het ware wordt die huisarts dan je vaste huisarts**. Een GMD laten openen is niet verplicht, maar het is wel een slimme keuze: het wordt volledig terugbetaald en het heeft een interessant voordeel: je betaalt minder remgeld voor een raadpleging en/of een huisbezoek. Immers de wetgever weet dat wie een vaste huisarts heeft, minder aan medisch shoppen doet (wat dus uiteindelijk goedkoper is voor de overheid). Daarenboven maakt een GMD het **voor je vaste huisarts mogelijk om je gezondheidstoestand beter op te volgen**. Immers, je medische gegevens zijn nu bij hem gecentraliseerd waardoor hij een goed overzicht van je medische voorgeschiedenis heeft. Het heeft ook als voordeel dat de **communicatie tussen artsen gemakkelijker** wordt en dat **onnodige en dubbele onderzoeken vermeden** worden. Op die manier wordt de patiënt onnodige uitgave bespaard.

Momenteel beheren er in België **10.782 huisartsen een GMD** (980 in Brussel, 6.094 in Vlaanderen en 3.708 in Wallonië) oftewel respectievelijk 54,75%, 70,26% en 68,14% van het aantal actieve huisartsen volgens het kadaster. Gemiddeld beheren deze huisartsen 328,79 GMD's (Brussel), 605,31

GMD's (Vlaanderen) en 332,12 GMD's (Wallonië)⁴. Het aantal patiënten met een GMD en dus het aantal GMD's dat een dokter beheert, nam de afgelopen jaren stelselmatig toe. De grootste stijging is in Brussel.

Aantal GMD's 2006 - 2011 (per gewest)					
	2006	2009	2010	2011	Groei (%)
Brussel	151.494,00	271.115,00	299.524,00	322.215,00	112,69
Vlaanderen	2.631.499,00	3.432.081,00	3.557.903,00	3.688.766,00	40,18
Wallonië	627.133,00	989.759,00	1.062.001,00	1.231.495,00	96,37
Totaal	3.410.126,00	4.692.955,00	4.919.428,00	5.242.476,00	53,73

1.5. Praktijkondersteuning

Mits vervulling van enkele voorwaarden, komt elke huisarts in aanmerking voor een **jaarlijkse premie (t.w.v. €1650)** ter ondersteuning van de huisartsenpraktijk. De **voorwaarden** zijn de volgende:

1. De huisarts moet **erkend** zijn
2. De huisarts moet ingeschreven zijn bij een georganiseerde **wachtdienst**
3. De huisarts pleegt voldoende raadplegingen en / of huisbezoeken (minimum **1.250**)⁵

Volgens de meest recente gegevens, ontvangen er in België **10.175 huisartsen een praktijkondersteuning**: 930 in Brussel, 5.776 in Vlaanderen en 3.469 in Brussel oftewel respectievelijk 51,96%, 66,59% en 63,74% van het aantal actieve artsen volgens het kadaster.

⁴ Vraag om uitleg 5-3110 van senator Louis Ide

⁵ U hebt voldoende raadplegingen en/of huisbezoeken. De verificatie van deze activiteit gebeurt op basis van de beschikbare RIZIV-profielgegevens voor het jaar x-2 (x is het jaar van de premie). Het betreft dus uw raadplegingen en/of huisbezoeken aangerekend aan de verplichte ziekteverzekering.

U bent 5 jaar of meer gevestigd als huisarts: U telt minstens 1.250 raadplegingen en/of huisbezoeken in het jaar x-2 (=referentiejaar). Indien u voor dit referentiejaar de drempel niet bereikt, neemt het RIZIV uw gemiddelde activiteit over vijf jaar (referentiejaar → referentiejaar - 5) in aanmerking; U bent minder dan 5 jaar gevestigd als erkend huisarts: In dit geval hoeft u geen minimaal aantal raadplegingen en/of huisbezoeken te bereiken. Het RIZIV stelt uw vestigingsdatum gelijk aan de datum van uw erkenning als huisarts. Concreet betekent dit dat er geen controle van uw activiteit is t.e.m. het 5e premiejaar dat volgt op uw erkenningsjaar.

2. Aantal effectief actieve huisartsen

Gezien de criteria om een praktijkondersteuning te ontvangen (erkenning, inschrijving in wachtdienst en voldoende - 1.250 - raadplegingen en/of huisbezoeken), geeft het aantal huisartsen dat een **praktijkondersteuning** ontvangt een **goed beeld weer van het effectief actief aantal huisartsen**: 10.175. Immers, de vraag stelt zich of een huisarts die jaarlijks geen minimum van 1.250 consultaties uitvoert, wel nog een actieve huisarts kan genoemd worden? Dit cijfer ligt tevens **in lijn van het aantal huisartsen dat GMD beheert (10.782) en het aantal artsen dat geaccrediteerd is (9.834)**. Al deze elementen doen ons **besluiten** dat er **vandaag de dag ongeveer 10.000 huisartsen** zijn.

2.1. Aantal effectief actieve huisartsen t.o.v. de bevolking

Deze redenering volgend, kan dus gesteld worden dat er vandaag een 10.000 huisartsen werkzaam zijn in België (930 in Brussel, 5.776 in Vlaanderen en 3.469 in Brussel). Dit impliceert dat er **in België 1 huisarts per 1.000 inwoners** is. In vergelijking met Nederland, waar er slechts één huisarts is per 1.874 inwoners, is dit enorm veel⁶.

Aandeel huisarts t.o.v. de bevolking			
	Actieve huisartsen	Inwoners	Actieve huisarts per X aantal inwoners
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	930,00	1.119.088	1.203,32
Vlaams Gewest	5.776,00	6.306.638	1.091,87
Waals Gewest	3.469,00	3.525.540	1.016,30
België	10.175,00	10.951.266	1.076,29

Hieruit blijkt dus dat het aantal actieve huisartsen (minimum 10.000) vandaag de dag hoger ligt dan wat soms wordt aangenomen en dat er dus **nog niet onmiddellijk een tekort aan huisartsen** dreigt. Desondanks is **waakzaamheid geboden**.

De **vergrijzingstendens** slaat namelijk ook hard toe bij de huisartsen en het aantal studenten dat kiest voor het beroep van huisarts daalt alsmaar aangezien een steeds hoger aantal kiest voor een opleiding als specialist. Dit heeft alles te maken met de momenteel **minieme aantrekkelijkheid en waardering van het beroep van huisarts**. Vandaag de dag moet een huisarts zich ongeveer tien uren per week bezighouden met administratief werk en ander werk dat geen deel uitmaakt van de kerntaak van een huisarts. Dit zijn taken die perfect zouden kunnen uitbesteed worden aan bijvoorbeeld een praktijkassistent, mits de nodige ondersteuning via de overheid. Ook de **vervrouwlijking** van het huisartsenberoep zal zich weldra laten voelen, samen met de **algemene tijdsgeest** dat men niet meer dag en nacht wil werken. Zo gaat de huidige generatie actief op zoek naar een goede work-life balans en zal men daardoor minder vaak voltijds werken. Hierdoor zal het gemiddelde activiteitsniveau van de huisartsen dalen wat op zich een invloed zal hebben op het

⁶ Nederland telt volgens de meeste recente gegevens (2011) 8.884 huisartsen (<http://www.nivel.nl/databank>). De bevolking telde in 2011 16.655.799 inwoners (Eurostat). Dit betekent dat er in Nederland gemiddeld één huisarts is per 1.874 inwoners.

aantal artsen dat nodig is per inwoner. Daarenboven laat de **honorering** van de huisarts nog steeds te wensen over. Omtrent al dit moet dringend actie ondernomen worden.

Ten slotte is het nu eenmaal een feit dat er een **slechte spreiding van huisartsen** is. Dus hoewel er gemiddeld één huisarts is per 1.000 inwoners, zijn er nog steeds streken waar bvb. 2.000 inwoners het met slechts één huisarts moeten doen. Echter, om hierop te kunnen inspelen is een exhaustief en goed werkend kadaster noodzakelijk en niet één dat zodanig ruim wordt ingevuld dat het een onrealistisch beeld weergeeft van het aantal actieve huisartsen.

2.2. Aantal effectief actieve huisartsen t.o.v. het aantal actieve huisartsen volgens het kadaster

Het feit dat er een 10.000 effectief actieve huisartsen zijn terwijl het kadaster spreekt van 15.830 actieve huisartsen impliceert dat **5.000 huisartsen de criteria voor praktijkondersteuning niet halen**. Dit impliceert eveneens dat er van de momenteel 13.473 geconventioneerde huisartsen, **ruim 3.000 geen minimum van 1.250 consultaties per jaar** uitvoert.

De vraag stelt zich aldus of deze personen nog wel als (actief) huisarts kunnen beschouwd worden? Er is dringend onderzoek nodig naar de activiteit van die artsen die geen praktijkondersteuning ontvangen. De middelen die naar de conventionering gaan, zijn namelijk niet miniem. Beter is dus om al deze middelen enkel toe te wijzen aan de effectief actieve huisartsen (m.a.w. aan die artsen die voldoen aan de voorwaarden voor praktijkondersteuning).